

////////////////////////////////////

STAPPENPLAN VOOR DE
REALISATIE VAN EEN
KUNSTOPDRACHT

////////////////////////////////////

Wanneer een opdrachtgever naar aanleiding van een kunstproject een kunstopdracht wil verlenen, volgt idealiter een traject in verschillende fasen. Dit geldt zowel voor projecten in toepassing van het decreet van 23 december 1986 (verv. Decr. 12 mei 1998) op de integratie van kunst in overheidsgebouwen, als het nieuwe decreet Kunst in Opdracht van 1 maart 2019, als voor diegene waar geen regelgeving aan te pas komt. Ook voor kunstopdrachten in de publieke ruimte, los van deze decreten, kan onderstaand stappenplan een leidraad vormen.

1 VOORBEREIDINGSFASE

Elementair in de opstart van een selectieprocedure is het verwoorden van de visie van de opdrachtgever en de uitgangspunten voor de kunstopdracht in een document. Daaruit vloeit een document voort, de **opdrachtformulering**, dat de basis vormt voor de preselectie van (een) kunstenaar(s), die uitgenodigd word(t)(en) een basisconcept te ontwikkelen. Hierbij ligt de nadruk op de architecturale, landschappelijke, stedelijke en/of ruimtelijke context enerzijds en de inhoudelijke verzuchtingen van de opdrachtgever anderzijds. Samen met artistieke uitgangspunten en ambities vormen ze de aanzet om een opdracht te formuleren die kunstenaars kan aanspreken en hun verbeelding uitdagen om op de uitnodiging in te gaan.

Dit document wordt in ontwerp voorbereid vooraleer de artistieke selectiecommissie die de opdrachtgever naar aanleiding van zijn kunstopdracht samenstelt, bijeenkomt. De **selectiecommissie bestaat uit**: vertegenwoordigers van de opdrachtgever, het ontwerpteam, de gebruikers en/of andere betrokken actoren, en één of meerdere externe professionele artistiek deskundigen.

De aanzet van opdrachtformulering, de samenstelling van de selectiecommissie, het budget en de procedure worden ter goedkeuring voorgelegd aan het beslissingsorgaan van de opdrachtgever. Deze goedkeuring vormt het startsein voor de volgende fase.

2 SELECTIEFASE

De selectiecommissie maakt op basis van de opdrachtformulering een **preselectie van kunstenaars**. De artistiek deskundigen bereiden deze voor en overlopen aan de hand van een inhoudelijk gemotiveerde presentatie mogelijke artistieke pistes met de leden van de selectiecommissie. Door artistieke argumenten te toetsen aan de opdrachtformulering komt de selectiecommissie na overleg gezamenlijk tot een preselectie van één of meerdere kunstenaars (naargelang de consensus over het artistieke en/of van het beschikbare budget). Ook de opdrachtformulering wordt in deze fase mogelijks bijgestuurd in functie van de artistieke ambities en gefinaliseerd. In een verslag wordt het proces van de preselectie van de uit te nodigen kunstenaar(s) beschreven en de definitieve keuze vastgelegd.

Deze kunstenaar(s) word(t)(en) vervolgens door de vertegenwoordiger van de opdrachtgever uitgenodigd **een artistiek basisvoorstel (met raming van het budget)** uit te werken tegen een bepaalde

datum. Voor dit voorstel wordt **een vergoeding** voorzien (in functie van het beschikbare budget). De opdrachtgever gaat over tot de officiële bestelling van een artistiek basisvoorstel. De kunstenaar(s) bevestigen hun interesse en worden in het project ingewijd via de opdrachtformulering, een plaatsbezoek en een toelichting door de opdrachtgever, gebruikers en/of het ontwerpteam.

Na een nader af te spreken periode presente(e)r(t)(en) de kunstenaar(s), via een medium naar keuze, zijn (hun) basisconcept aan de selectiecommissie. De **presentatie** moet een heldere en toegankelijke voorstelling bieden van het artistiek concept, daar deze verder zal worden gebruikt in de communicatie over de ingrepen in het (semi)publieke domein. De leden van de selectiecommissie toetsen na de presentatie de voorstellen af aan de uitgangspunten, de vertegenwoordigers van de opdrachtgever in functie van hun ambitie en visie, het ontwerpteam in functie van de architecturale en ruimtelijke context en de artistiek deskundigen in functie van de artistieke kwaliteit. Hierna wordt een **definitieve selectie** gemotiveerd en bekrachtigd in een selectieverslag.

3 REALISATIEFASE

Na de selectie van een basisvoorstel wordt de kunstenaar in functie van de **opmaak van een contract** uitgenodigd zijn concept verder uit te werken tot een **uitvoerbaar voorstel met bijbehorend budget**. In dit laatste dient rekening gehouden met de verloning van de kunstenaar, materiaal-, productie- en plaatsingskosten en alle organisatorische, technische en logistieke kosten om het werk te kunnen uitvoeren. Publieke opdrachtgevers vertrouwen in de regel het volledige budget toe aan de kunstenaar. Dit geeft de kunstenaar de ruimte om zelf te bepalen wie zijn/haar concept uitvoert. Hierdoor staat de kunstenaar in voor de productiekosten en beheert hij/zij zoals een 'hoofdaannemer' de afstemming van de verschillende uit te voeren werken. Het verdient daarbij aanbeveling het **productieproces te faseren** en de vergoeding in verschillende schijven uit te keren.

Afspraken met betrekking tot deze fasering worden contractueel vastgelegd. Wanneer alle elementen verzameld zijn, wordt een contract ondertekend door beide partijen. Als onderdeel van het contract wordt in overleg met opdrachtgever en ontwerpteam ook een **planning voor de realisatie** van de kunstopdracht opgesteld. Tijdens het proces van realisatie kan eventuele artistieke bemiddeling tussen opdrachtgever en kunstenaar en/of kunstenaar en ontwerper nodig zijn om de artistieke kwaliteit mee te helpen bewaken.

In het contract worden ook afspraken gemaakt met betrekking tot de **auteursrechten**. Publicaties over het gerealiseerde project door de opdrachtnemer of derden zijn mogelijk mits bronvermelding en vermelding van 'courtesy naam van de kunstenaar en de titel van het artistiek project'.

Communicatie vóór, tijdens en na het realisatieproces, over zowel de uitgangspunten van de opdrachtgever, de relatie met het publiek en de (semi)publieke ruimte als de ambities van de kunstenaar, is belangrijk om de toegankelijkheid van het hedendaagse kunstproject te bevorderen. Informatiebijeenkomsten of voorlichtingssessies zijn vaak het overwegen waard. Bij eerder participatieve trajecten maken informatie en communicatie integraal deel uit van het realisatieproces. Duiding bij de inhuur en opening van het (bouw)project over de gerealiseerde kunstopdracht

verhoogt het draagvlak en de toe-eigening van het werk door betrokken actoren, gebruikers en passanten.

De opdrachtgever verwerft na realisatie het kunstwerk en verbindt zich ertoe daar in overeenstemming met de conceptuele uitgangspunten goed zorg voor te dragen. De kunstenaar bezorgt daarom tijdens het proces zoveel mogelijk inhoudelijke en technische gegevens, opdat de opdrachtgever zich naar best vermogen van de taken gekoppeld aan het **behoud en beheer** van het kunstwerk zou kunnen kwijten.

4 STAPPENPLAN EN PLANNING

Schematisch vertaalt dit stappenplan van het artistiek proces zich in grote lijnen tot de volgende stappen die in de planning ervan in acht genomen dienen te worden. Gemiddeld dient voor de stappen van a. tot i. ongeveer 5 maanden uitgetrokken te worden. De tijd nodig voor de contractvoorbereiding en realisatiefase hangt samen met het artistiek basisvoorstel en de timing van de werken. Communicatie en behoud en beheer worden onderaan in het stappenplan vermeld als een belangrijk aandachtspunt dat doorheen het proces op verschillende niveaus aandacht verdient en dit zowel wat de interne als de externe communicatie betreft.

- a. Samenstelling selectiecommissie
- b. Bekrachtiging opdracht en selectiecommissie + procedure
- c. Opdrachtformulering en artistieke verkenning
- d. Presentatie van een longlist
- e. Selectie shortlist of één kunstenaar
- f. versturen uitnodiging aan geselecteerde kunstenaar(s)
- g. bevestiging kunstenaar(s) deelname
- h. briefing kunstenaar(s) – bezoek aan de locatie
- i. presentatie artistiek basisconcept door de kunstenaar(s) zelf
- j. contractvoorbereiding

k. realisatiefase

l. (communicatie en afspraken behoud en beheer)

